

Edin Šarčević

profesor ustavnog prava

Dejtonski ustav je donesen za stanje nužde i generator je dezintegracije, neefikasnosti i sve snažnijeg otuđenja državnih funkcionera. Zato je nužan potpuno novi ustav!

Novi ustav za složenu zemlju

 Razgovarao: **Drago BOJIC**

Prof. Edin Šarčević, rodom iz Sanskog Mosta, renomirani je stručnjak za pravna pitanja s međunarodnim ugledom i reputacijom. Studij pravnih znanosti završio je u Sarajevu, magisterij u Beogradu, promovirao je na Pravnom i ekonomskom fakultetu u Saarbrückenu (1992), habilitirao za područje državnog prava, europskog prava, međunarodnog prava i opće teorije države na Univerzitetu u Leipzigu (1999-2002). Do 1992. godine bio je asistent na Pravnom fakultetu u Sarajevu i urednik u redakciji Trećeg programa Radio Sarajeva. Godine 1992. gostujući je profesor na Univerzitetu Helsinki, a potom viši asistent, docent i od 2004. izvanredni profesor na Univerzitetu Leipzigu.

Član je Internacionalnog udruženja za pravnu i socijalnu filozofiju, Njemačkog udruženja profesora državnog prava i Akademije nauka i umjetnosti BiH. U Sarajevu vodi regionalni *Centar za javno pravo* (CJP) koji izdaje znanstveni časopis za pravna pitanja – *Sveske za javno pravo*. Ovaj centar je osnovan s ciljem uspostavljanja znanstvenih kriterija prema kojima

Ustavna reforma se danas veže za presudu Sejdić-Finci i svodi se, zapravo, na pitanje, kako osigurati “Ostalim” odgovarajući status u političkom ustrojstvu BiH. U radu Privremene zajedničke komisije oba doma Parlamentarne skupštine BiH vidi se da postoje bitne razlike između političkih partija zastupljenih u PSBiH, ali i jasna tendencija da se u skladu sa zahtjevom tzv. bloka srpskih partija iz Republike Srpske predlože minimalne izmjene Aneksa 4. Taj zahtjev se svodi na jednostavan moto: promjene Aneksa 4 bez izmjena u pogledu statusa RS-a. To bi praktično značilo da će se kategorija “Ostalih” rješavati pozicioniranjem u Predsjedništvu i u Domu naroda. Ovim se, sve u svemu, izigravaju potencijali odluke Sejdić-Finci jer se glavni problemi ustavnog uređenja ostavljaju otvorenim. To su neprohodne zakonodavne procedure sa entitetskim glasanjem i sa neodređenim sadržajem vitalnih nacionalnih interesa, to je nesrazmjerni federalizam u kojem se entitetske strukture RS-a samodefiniraju i politički-pravno djeluju kao kvazi-državni supstrat velikosrpskog nacionalizma koji se, opet, koristi državnim i entitetskim ustanovama da bi iz ovog entiteta eliminirao nepravoslavni i

srpskih partija i oba HDZ-a. Mali izuzetak predstavlja SDA, budući da je ova partija od razbijača BiH i zagovornika da se narodi moraju dogovarati, tako što će ona predstavljati Muslimane/Bošnjake, danas postala tihi zagovornik novog federalizma koji nije ekskluzivno etnički određen. Dakle, sve probleme bi bez poteškoća mogao riješiti potpuno novi ustav, ali ustav koji, na jednoj strani, izlazi u susret opšteprihvaćenim javnopravnim standardima u pogledu pravne države, proceduralne demokratije i ljudskih prava, a na drugoj, u tačno određenom krugu unaprijed definiranih nadležnosti štiti kolektivna prava konstitutivnih i nekonstitutivnih naroda kao i nacionalnih manjina. Moramo znati da postoji mnoštvo ustavnih standarda kojima ustavotvorac ne može raspolagati po slobodnoj volji, nego ih mora inkorporirati u ustavni sistem kako bi bio kompatibilan sa Evropom i ostatkom svijeta. To bismo mogli nazvati civiliziranjem državne vlasti putem standardiziranja ustavnog prava. Ono je u BiH neophodno.

 Koja ustavno-pravna definicija najbolje opisuje BiH? Je li ona federacija, konfederacija, konfederalno-federalni

RS je danas jednopartijski sistem sa jakim velikosrpskim političkim nabojem i kontrolom svih segmenata entitetskog života. Sa te pozicije oni produciraju istinu

se mora uobličavati javno pravo. Riječ je o otvorenom znanstveno-pravnom forumu u kojem se u formi pravnih ekspertiza razmatraju problemi javnog prava u Bosni i Hercegovini i zemljama u regiji.

Prof. Šarčević je autor desetak knjiga iz područja prava i mnogih pojedinačnih priloga (studija) objavljenih u zbornicima radova i u domaćim i međunarodnim znanstvenim časopisima. Jedan od najcjenjenijih stručnjaka na našim prostorima ali i u Europi. Njegova posljednja knjiga *Ustav iz nužde. Konsolidacija ustavnog prava Bosne i Hercegovine* objavljena 2010. bila je povod za ovaj razgovor. S prof. Šarčevićem razgovaramo o ustavnim promjenama u BiH, o pravnom statusu Republike Srpske, o federalizmu, o građanskom principu, o “hrvatskom pitanju”, legalitetu i legitimitetu.

 Profesore Šarčeviću, posljednjih se godina često govori o potrebi ustavnih reformi u BiH. Što to pretpostavlja? Koja su to najvažnija pitanja koja se vežu uz ustavne reforme?

nesrpski element, to je nominacija manjeg entiteta i neprirodna teritorijalna organizacija koja predstavlja svojevrsno javnopravno nasilje nad prirodnim regijama, to je konačno, ali najvažnije, etnički odvojeno biranje po entitetima pri čemu se RS pojavljuje kao legitimaciona baza za sve državne službe na koje se imenuju Srbi i obrnuto, FBiH za Hrvate i Bošnjake.

 Hoće li se moći donijeti novi ustav i koliko će on riješiti probleme naše države?

Ja spadam u krug malobrojnih zastupnika teze da se mora donijeti potpuno novi ustav. Jer, Aneks 4 se ne može prevesti u ustavni akt zbog antinomičnih propisa i zbog činjenice da otjelotvoruje nepravedno rješenje. On je donesen za stanje nužde i generator je dezintegracije, neefikasnosti i sve snažnijeg otuđenja državnih funkcionera. Istina, moje mišljenje danas ima sve više zastupnika u jurisprudenciji, ali sve manje u krugu političkih partija koje su se profilirale kao predstavnici naroda. Mislim na blok

savez, asimetrična federacija-konfederacija, unija ili protektorat?

U smislu političkog sistema Aneksa 4 BiH je jednoznačno asimetrična federacija. Međutim, mora se znati da BiH nije savezna država, ali jeste složena država. Pojmovi nisu nevažni. Naime, entiteti nisu države i današnje državnopravno ustrojstvo ne poznaje princip “savezna država” kao ustavnu odrednicu iz koje bi se mogle izvoditi normativne zapovijesti, zabrane ili pravila za raspodjelu nadležnosti. Federalizam, unitarizam i konfederalizam su, za razliku od “savezne države”, politički, a ne državnopravni pojmovi. Oni pokazuju kako je organiziran politički život u jednoj zajednici. Njemačka je npr. savezna država unitarnog tipa, Švicarska je savezna država konfederalnog tipa, Austrija savezna država federalnog tipa. Evropska unija je uzak savez država sa federalnim elementima, Španija, opet, jedinstvena država sa federalizmom itd. Budući da su političke partije BiH skoro isključivo organizirane po entitetima, a u okviru FBiH i po kantonima, to se ovaj

tip državnosti može tačnije opisati kao složena država sa izrazitim konfederalnim elementima. U njemu političke partije imaju kao legitimacionu bazu samo entitetsko stanovništvo, od njega žive, njemu se obraćaju i upravljaju državnim poslovima i socijalnim produktom. Sve to u ime jednog naroda, kako bi se obespravili drugi narodi. To najjasnije, samo primjera radi, dolazi do izražaja u političkom konstrukt i praksi RS-a.

■ Ne čini li Vam se da se iz ratnih opcija u kojima su se sukobili nacionalne i nacionalističke politike i projekti, danas kod nas sve želi svesti na odnos nacionalnoga i građanskoga? Jesu li ove dvije stvarnosti ustavno pomirljive i ako jesu na koji način?

Naravno da su pomirljive, bar što se tiče javnopravnog razumijevanja nacionalnog i građanskog. No, pomirenju pretihodi saglasnost da smo državljani jedne države i da naše pojedinačno ili kolektivno blagostanje ne može biti postignuto obespravljanjem i osiromašivanjem drugih pojedinaca ili konkurirajućih kolektiva. Naime, nacionalnost u modernoj svjetskoj komunikaciji podrazumijeva pravnu vezu građanina i države, dakle, nacionalnost je jednaka državljanstvu i pravima i obavezama koja iz njega slijede. U tom smislu nema uzajamnog isključivanja. Ono bi moglo postojati, i to je bosanskohercegovački slučaj, kada se narodi kao zajednica jezika, porijekla, vjere, svijesti o zajedničkoj sudbini poistovjećuju sa nacijom, a država se interpretira kao mehanički zbir takvih nacionalno-kulturnih krugova. No, ni u toj perspektivi narodnost, tačnije princip "konstitutivni narod" ne isključuje državni narod – naciju, tačnije, građanski princip. Rješenje mora biti zaštita kolektivnih prava u jednom unaprijed određenom krugu pitanja, u svemu ostalom važi građanski princip, odnosno donošenje odluka i uspostavljanje zakonodavnih tijela prema pravilima proceduralne demokratije. Tu odlučuje apstraktan čovjek, konkretnije, važi pravilo: jedan čovjek jedan glas. Prema tome, unaprijed se određuje spisak posebnih područja u kojima se artikulira jedan narod kao kulturno-biološka zajednica. I samo u tim područjima narodi imaju privilegiju da se konsenzusom odlučuje o njihovom statusu. Takva lista narodnog identiteta mora biti zaštićena posebnim pravnim procedurama. Sve ostalo je građansko. Zaključujem, oba principa se ne isključuju ako unaprijed znamo šta ulazi u nedodirivi identitet

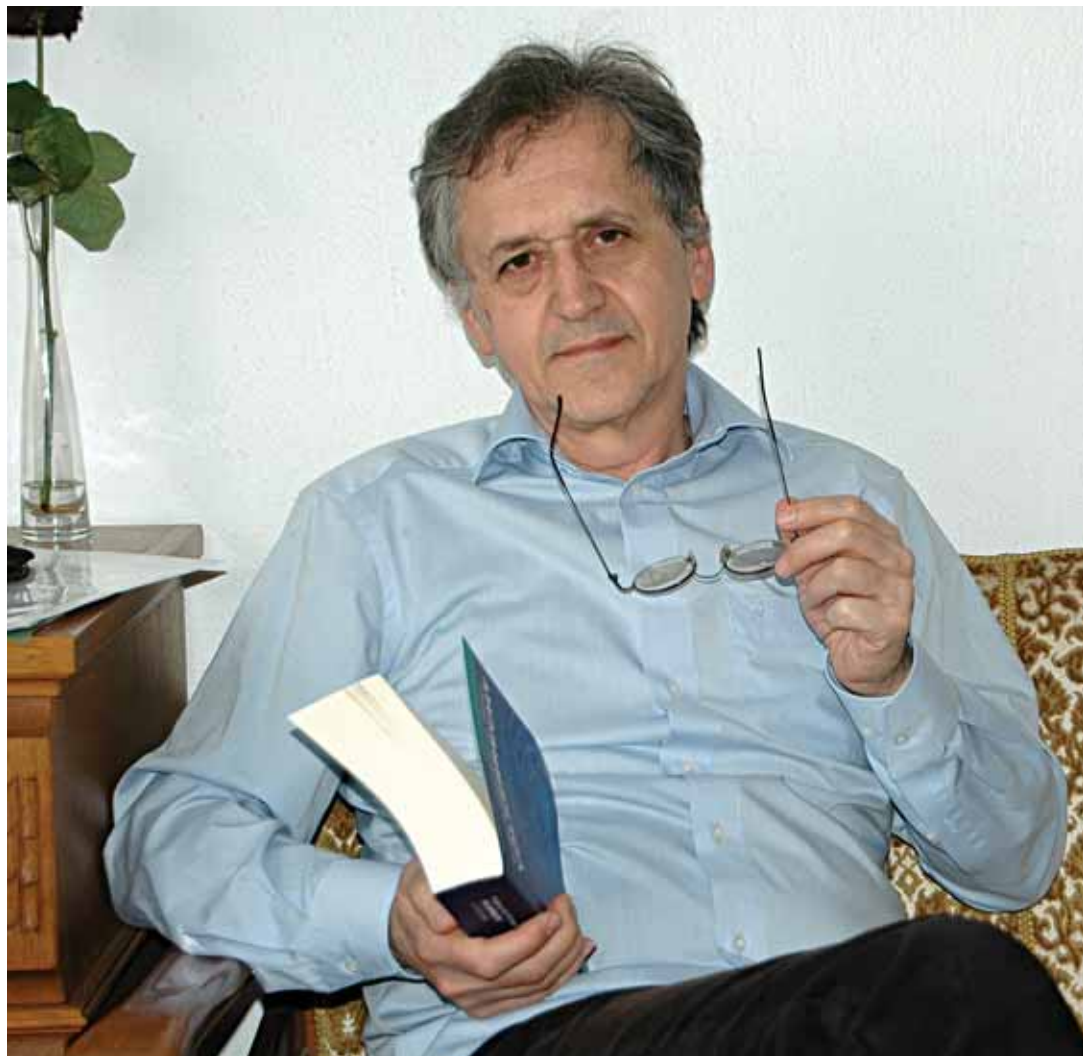
jednog naroda i kakvim procedurama se on štiti – sve ostalo pripada svim građanima jedne države.

■ U knjizi *Ustav iz nužde* govorite o "ideologizaciji javnog prava" za lokalne političke potrebe što stvara pravni i politički kaos. Možete li to pojasniti?

Fenomen se može lako shvatiti kada utvrdimo da je bosanskohercegovački ustavnopravni projekt napustio priznate i opšteprihvaćene javnopravne standarde. To se odnosi na organizaciju, kontrolu i legitimiranje državne vlasti. Na toj osnovi se pojavila posebna vrsta parazitanosti. Ona se ne bavi interpretacijom ustavnog prava i tumačenjem postojećih pravnih propisa prema pravilima pravne dogmatike, nego u pravni sistem učitava značenje i pojmove koje on nema. Tako se ne utvrđuje šta jeste pravo, nego šta bi ono trebalo biti. To svaki put slijedi s obzirom na odgovarajuće ideološke obrasce do kojih ne dopiru glasovi pravnog razuma. Najočigledniji primjer, sa karakteristikama sistematske ustrajnosti, dokumentiraju radovi srpskih autora o ustavnom pravu BiH, prije svih velikosrpski ideologemi Rajka Kuzmanovića i nešto uglađeniji stavovi Aleksandra Fire. Ali to se vidi i u

izdvojenim mišljenjima sudija Doma za ljudska prava i Ustavnog suda BiH. Ovo je falsifikatorski mentalitet koji je rasprostranjen u BiH i može se pronaći skoro u većini javnopravnih rasprava i studija. Na taj način se od javnog prava, dakle, od racionalnih koordinata za upravljanje kompleksnim sistemom kakav je država, pravi sistem idologema koji su pretočeni u pravnu normu. Već prema potrebama političkih struktura na vlasti, oni svaki put mogu poprimiti proizvoljno značenje. To je bosanski model! Ako tome dodamo da je pisanje ustava zadnjih godina postalo neka vrsta kućne radinosti, shvatićemo da živimo u vremenu ustavne nesigurnosti čiji je uzrok nacionalističko nasilje nad pravnim standardima. Čovjek u takvim okolnostima ne vjeruje u ustavno pravo, poduzetnici nemaju racionalne koordinate za rad, građanin je najprije pripadnik konstitutivnog naroda i samo tako može računati na pravnu zaštitu, pravo je suma proizvoljnih pravila. Nije li to već predgrađe socijalnog haosa?

■ Veliki dio Vaše knjige posvećujete ustavno-pravnom položaju Republike Srpske. Ove godine je Republika Srpska proslavila 20 obljetnicu svoga po-

stojanja, iako je Republika Srpska u pravnom smislu kao zaseban entitet verificirana tek u Daytonu 1995. Koji je ustavno-pravni status ovog entiteta?

Da, tačno je da je nulti čas državno-pravnog nastanka RS-a potpisivanje dejtonskog sporazuma. Njime je jedan de-facto režim, koji je, i tu nema ništa sporno, kao nosilac prava i obaveza, odgovoran za postupke njegovih organa preveden u državno-pravni entitet Dejtonskim mirovnim sporazumom. Iz perspektive prava o tome nema diskusije – nije slučajno da je prva konstitutivna sjednica, dakle, još jednom, prva konstitutivna sjednica NSRS-a (Narodne Skupštine Republike Srpske) održana u Banjaluci 19. 10. 1996. – po potpisivanju Daytonskog aranžmana! To je njen službeni naziv. Proslava dvadesetogodišnjice se oslanja na utemeljenje jednog ilegalnog, de-facto-režima i nema ništa sa entitetom BiH. Djelimične odluke Ustavnog Suda BiH o konstitutivnosti naroda su samo potvrdile ovu pravnu činjenicu. Politički govori i prateći rituali su parada velikosrpskog kiča koji danas vrijeđa samo zbog toga što potcjenjuju sjećanje i sposobnost rasuđivanja. Pravna pozicija entiteta je jasna, to su visoko osamosta-

ljene teritorijalno-političke organizacione jedinice BiH. No, ovakvi jubileji se ne proslavljaju s pozicije prava, nego s pozicije moći. RS je danas jednopartijski sistem sa jakim velikosrpskim političkim nabojem i kontrolom svih segmenata entitetskog života. Sa te pozicije oni produciraju istinu.

■ **Posljednjih godina se iz Republike Srpske često mogu čuti zahtjevi za odcjepljenjem. Nekad je to reakcija na jačanje državnih institucija, ali čini se najčešće politički adut republiko-srpskih političara. Koliko su uopće realne "prijetnje" o odcjepljenju Republike Srpske nastale na etničkom čišćenju?**

O stepenu njihove realnosti ne mogu reći ništa upotrebljivo – u načelu, one su realne ako su iz perspektive konstelacija moći i provodive. Međutim, mogu uputiti na kriterije koji određuju kada je zahtjev za samoopredjeljenjem do otcjepljenja pravno utemeljen. Tu je kon-

nacije, kriterija autohtonog stanovništva na kompaktnoj teritoriji uočava razlika između priznanja države albanskog naroda i nemogućnosti priznanja još jedne srpske države na bosanskom tlu.

■ **Kada već aludirate na Kosovom, posljednjih godina se povlače paralele između Republike Srpske i Kosova iako su to dva posve različita "slučaja". Koliko su točne i realne procjene nekih analitičara da na taj način politika Beograda Republikom Srpskom pokušava nadoknaditi izgubljeno na Kosovu?**

Sasvim je sigurno da postoje takvi planovi i ambicije. Ali, kao i u pogledu otcjepljenja, sve je u osnovi pitanje realnih pozicija moći i internacionalnog savezništva. Pravnih, političkih ili socijalnih analogija između Kosova i Albanaca u Srbiji, sa BiH i Srbima u njoj naprosto nema. Ovim nisam rekao da maštovite političke elite i prateća znanstvena nomenklatura nemaju neiscrpan rezervoar

■ **Ne postoji ni jedan propis koji određuje da samo dva HDZ-a smiju zastupati interese hrvatskog naroda, tako da se npr. birači mogu odlučiti samo za jednu od njih – prema tome, notorna je glupost vezivati jednu ili dvije političke partije za legitimno i zakonito predstavljanje jednog naroda**

stelacija jasna. Subjekt samoodređenja u formi otcjepljenja mogu biti samo Srbi kao narod, entiteti nisu i ne mogu biti nosioci prava na otcjepljenje. No, da bi se jedan narod mogao pozvati na ovo pravo neophodno je ispunjenje određenih pretpostavki. Tu se u prvom redu misli na zahtjev da takav narod mora kao autohton naseljavati kompaktan teritorij koji je sposoban za opstanak, da na tom teritoriju predstavlja dominantnu većinu i konačno, ali najvažnije, da je zbog etničkih svojstava, dakle, zbog kolektivnog identiteta diskriminiran u toliko teškoj formi da nikakav drugi oblik zaštite nije moguć do osnivanja vlastite države. Srbi su svakako narod koji u BiH ne predstavlja nacionalnu manjinu. Danas je pretežno naseljen na teritoriju na kojem nije autohton, konačno, ne vide se razlozi zbog kojih su u bosanskohercegovačkoj konstelaciji nesrazmjerno diskriminirani po osnovu etničke pripadnosti. Prema tome, iluzorno je i razmišljati o pravu na samoopredjeljenje u formi otcjepljenja bosanskohercegovačkih Srba, ali se na osnovu kriterija nepodnošljive diskrimi-

konstrukta koji se po potrebi mogu upotrebljavati i zloupotrebljavati. Ljudskog materijala za takve upotrebe nikad nije nedostajalo.

■ **I danas se često čuje da službeni Beograd nije raskinuo s velikosrpskom politikom. Izjave nekih predstavnika srbijanskih vlasti upravo su na tom fonu. Je li živa još velikosrpska politika? Kako vidite odnos Beograda i Banje Luke?**

Mene ovaj odnos prevashodno zanima kao pravni odnos i odnos dva internacionalna subjekta. Tu se lako uočava masa pravno relevantnih činjenica i akata koji su jednoznačno velikosrpski. Ne mislim samo na deklaracije Narodne Skupštine Republike Srpske i stavove visoko pozicioniranih srpskih funkcionera o ujedinjenju srpskog naroda s obje strane Drine, nego i na javni i tajni sporazum o specijalnim vezama, na propise o državljanstvu, na upad u bazu ličnih podataka bh. građana, na insistiranje na sporazumima o suradnji tužilaštava koji kriju male podvale, na ponavljanje optužbi i pokretanja postupaka protiv tzv.

Alijine armije u scenarijima koji su smiješni i za moldavske pravne standarde. U svemu tome ima sistema i upravo se u tom sistemu ne može previdjeti stvaranje pravnih okvira za veliku Srbiju.

■ Već je više od godinu dana prošlo od uspostave vlasti u Federaciji BiH. Dvije najjače hrvatske stranke koje su ostale izvan vlasti smatraju da je ta vlast nelegalna i nelegitimna. Jesu li pri uspostavi vlasti u Federaciji BiH prekršeni zakonski okviri?

Izbori su zajedno sa izbornim rezultatima provedeni u skladu sa zakonom. Ukoliko je zakon nelegitiman, onda bi se moglo govoriti o nelegitimnim izborima. Do kršenja izbornog zakona je došlo samo zbog kašnjenja u izboru za Dom naroda i u svim kantonalnim skupštinama. Kršenje je i blokada formiranja Doma naroda javno iznesenim prijetnjama u Zapadnohercegovačkom kantonu,

tako da se npr. birači mogu odlučiti samo za jednu od njih – prema tome, notorna je glupost vezivati jednu ili dvije političke partije za legitimno i zakonito predstavljanje jednog naroda.

■ Kako prema Vašem mišljenju riješiti “hrvatsko pitanje” u BiH? Hrvatska politika u BiH još uvijek dominantno politika iz vremena Herceg-Bosne. Predsjednik najjače hrvatske stranke stalno “prijeti” trećim entitetom. Kako Vi vidite sadašnju hrvatsku politiku u BiH, koliko su realne priče o trećem entitetu?

Da bih znao kako riješiti “hrvatsko pitanje” morao bih prvo znati kako ono glasi? Ako mislite na status Hrvata u BiH, to je pitanje riješeno Aneksom 4. Treći entitet je zahtjev koji politički nasljednici hercegbosanskog državotvorstva unose u sumu želja za ustavne promjene. To je jedan od na listi zahtjeva, ravnopravan sa drugim. Ako pažljivije pogledamo zahtjev za tre-

■ Naravno, vidi se golim okom, da je treći entitet novi projekt Herceg-Bosne i da on ima snažnu podršku u institucionalnim ostacima ove hrvatske republike, od velikih privrednih sistema, Katoličke crkve, preko mostarskog sveučilišta koje je zbrinulo hercegbosanske intelektualne prvoborce, do javnih glasila i bivših službenika hrvatskih vojnih i bezbjednosnih struktura

Kantonu 10 i Posavskom kantonu da će se blokirati izbor delegata u kantonima ako u federalnu vlast ne uđu oba HDZ-a. I tu je stvarni problem: oba HDZ-a zahtijevaju da samo oni tumače političke interese Hrvata i svaki izborni rezultat koji ne bude izlazio u susret njihovim potrebama biće proglašavan nelegitimnim. Ništa više, do borbe za vlast na političkim premisama Herceg-Bosne.

■ Predstavnici dviju najjačih hrvatskih stranaka u BiH u posljednje vrijeme stalno govore o suverenosti hrvatskog naroda. Smatraju također da su oni njegovi jedini legalni i legitimni predstavnici. Što je to suverenost i kako se stječu legalitet i legitimitet?

Tema je nezahvalna jer se ne može apsolvirati u kratkim crtama. Suverenitet je samo jedna od više osobina državne vlasti. Njime se opisuje jedan element savršene državne vlasti: da je najviša, najjača sila koja je u stanju isključiti sve konkurirajuće vlasti na jednom teritoriju i uspostaviti se prema drugim suverenim vlastima – državama kao ravnopravna sila. Od ove karakteristike se razlikuje pitanje: ko nosi, od koga se izvodi takva vlast. I tu smo već na tlu preplitanja suvereniteta sa ostalim

osobinama državne vlasti, sa legalnošću i legitimnošću. Vlast je legalna kada se koristi u skladu sa ustavom, ona je legitimna ako je pravedna, a njeni nosioci izabrani u unaprijed određenoj proceduri. Da bismo odredili ko je nosilac suvereniteta u državi, moramo pogledati kako je uspostavljen sistem izbora državne vlasti i kako funkcionira politički sistem. U BiH je sigurno da su nosioci suvereniteta i apstraktni građani (reprezentirani u Predstavničkom domu) i narodi (reprezentirani u Domu naroda). Hrvati su u tom sistemu, kao i drugi narodi, dvostruki nosioci suvereniteta, jednom kao apstraktni građani, državljani BiH, drugi put kao pripadnici jednog naroda. Svi su narodi, ipak, primarno dio bosanskohercegovačkog državnog naroda tako da se kao stvarni nosilac suvereniteta pojavljuje svaki državljanin koji ima pravo da prema ustavnim ovlaštenjima upravlja državnim poslovima. Kazano modernim pravnim jezikom, suverena je bosanskohercegovačka nacija kao suma državljana BiH. U takvim konstelacijama ni jedna politička stranka nema ekskluzivan mandat da zastupa jedan narod, pa ni oba HDZ-a hrvatski. Ne postoji ni jedan propis koji određuje da samo dva HDZ-a smiju zastupati interese hrvatskog naroda,

čim entitetom vidi se želja da se u ime manjeg dijela hrvatskog naroda na jednom, što je moguće širem, teritoriju, u ime svih bh. Hrvata vlada socijalnim bruto proizvodom. Ovdje ne može biti isključena snažna simbioza kriminogenih struktura sa strukturama javne vlasti i u tom se okviru dobro organizirana i etnički neutralna, profesionalna državna vlast pojavljuje kao smetnja. Naravno, vidi se golim okom, da je treći entitet novi projekt Herceg-Bosne i da on ima snažnu podršku u institucionalnim ostacima ove hrvatske republike, od velikih privrednih sistema, Katoličke crkve, preko mostarskog sveučilišta koje je zbrinulo hercegbosanske intelektualne prvoborce, do javnih glasila i bivših službenika hrvatskih vojnih i bezbjednosnih struktura. Sve je to jedan dio hrvatske politike koja se hrani HDZ-ovskom političkom baštinom. Ona je uvijek ovisna o praktičnoj politici Republike Hrvatske i tu ne smijemo imati iluzija. No, čini se da je izvan ovih političkih stranaka ostalo zrno zdravog političkog razuma i da će hrvatski entitet ostati na spisku političkih želja koje će za historiju države i prava dokumentirati samodestruktivno razdoblje bosanskohercegovačkih Hrvata i polit-autizam velikodržavnog hrvatskog pokušaja. ■